

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ولافرق فی بطلان الصوم بالإصباح جنباً عمداً بین أن تكون الجنابة بالجماع فی اللیل أو الاحتلام ، ولا بین أن یبقی كذلك متیقظاً أو نائماً بعد العلم بالجنابة مع العزم علی ترک الغسل ، و من البقاء علی الجنابة الإجنب قبل الفجر متعمداً فی زمان لا یسع الغسل ولا التیمم ، و أما لو وسع التیمم خاصّةً فتمّ صحّ صومه و إن كان عاصياً فی الإجنب... .

صاحب عروة در ادامه بحث چند مطلب را در مورد الإصباح جنباً بیان می کنند ؛ اول اینکه در بطلان صوم بالإصباح جنباً عمداً فرقی نیست بین اینکه جنابت بالاحتلام بوجود آمده باشد یا بالجماع و آمیزش و دلیل این مطلب هم روایاتی است که در این رابطه وجود دارد من جمله اطلاق صحیحه اُبی بصیر است که خبر ۲ از باب ۱۶ از ابواب مایمسک عنه الصائم می باشد ، خبر این است : « محمد بن الحسن باسناده عن الحسن بن سعید ، عن محمد بن اُبی عمیر ، عن ابراهیم بن عبدالحمید ، عن اُبی بصیر عن اُبی عبدالله (ع) فی رجل أجنب فی شهر رمضان باللیل ثمّ ترک الغسل متعمداً حتی أصبح ، قال : یعتق رقبةً أو یصوم شهرین متتابعین ، أو یطعم ستین مسکیناً ، قال : و قال : إنّه حقیقٌ أن لا أراه یدرکه أبداً . » .

أجنب که در این روایت ذکر شده اطلاق دارد یعنی هم شامل جنب بالاحتلام و هم شامل جنب بالجماع می شود.

خبر دیگر که تصریح بر این مطلب دارد صحیحه حلبی است که خبر اول از همین باب ۱۶ می باشد ، خبر این است : « محمد بن یعقوب ، عن علی بن ابراهیم ، عن اُبیّه و عن محمد بن یحیی عن احمد بن محمد جمیعاً ، عن ابن اُبی عمیر ، عن حمّاد ، عن الحلبي ، عن اُبی عبدالله (ع) أنّه قال فی رجل إحتلم فی اول اللیل ، أو أصاب من أهله ثمّ نام متعمداً فی شهر رمضان حتی أصبح ، قال : یتّم صومه ذلك ثمّ یقضیه إذا أفطر من شهر رمضان و یتستغفر ربّه . » . همانطور که می بینید این خبر تصریح به این مطلب دارد که فرقی نیست بین اینکه جنابت بالاحتلام باشد یا بالجماع البته

نام متعمداً حمل می شود بر خواب دوم زیرا در روایت گفته شده که باید قضای آن را بجا بیاورد ، همچنین خبر ۴ از باب ۱۵ (صحیحه بزنی) نیز بر این مطلب دلالت دارد .

مطلب دوم این است که در إصباح جنباً عمداً که موجب بطلان صوم است فرقی نیست که بعد از جنابت بیدار بماند و غسل را ترک کند تا طلوع فجر یا اینکه بعد از علم به جنابت خواب برود در حالی که عزم بر ترک غسل کردن هم داشته . خوب حالا برای روشن شدن این مطلب اخبار مربوط به نوم را عرض می کنیم ، اخبار مربوط به نوم چند طایفه هستند یک طایفه دلالت دارند بر عدم بطلان صوم مطلقاً یعنی می گویند اگر کسی جنب شد و بعد خواب رفت روزه اش صحیح است من جمله خبر ۱ از باب ۱۳ از ابواب مایمسک عنه الصائم که قبلاً گفتیم سندش هم خوب است ، خبر این است : « محمد بن علی بن الحسن باسناده عن ابن اُبی نصر ، عن اُبی سعید القماط ، أنّه سئل أبو عبدالله (ع) عنّ أجنب فی اول اللیل فی شهر رمضان فنام حتی أصبح ؟ قال : لا شیء علیه ، وذلك أن جنابته کانت فی وقت حلال . » . اخبار ۷ و ۶ و ۸ از این باب هم بر همین مطلب دلالت دارند.

طایفه ثانی اخباری هستند که دلالت داند بر بطلان صوم در صورت عمد یعنی کسی که عمداً بخوابد و قصد غسل کردن هم نداشته باشد صومش باطل است و باید هم قضا کند و هم کفاره بدهد من جمله خبر ۴ از باب ۱۵ از ابواب مایمسک عنه الصائم ، خبر این است : « وعنه عن احمد بن محمد (یعنی : ابن اُبی نصر) عن اُبی الحسن (ع) قال : سألته عن رجل أصاب من أهله فی شهر رمضان أو أصابته جنابة ثمّ ینام حتی یصبح متعمداً ؟ قال ک یتّم ذلك الیوم و علیه قضائه . » . باید توجه داشته باشید که هر کجا قضا ثابت شد کفاره هم ثابت است .

خبر دیگری که بر این مطلب دلالت دارد صحیحه حلبی است که خبر ۱ از باب ۱۶ از ابواب مایمسک عنه الصائم می باشد ، خبر این است : « محمد بن یعقوب ، عن علی بن ابراهیم ، عن اُبیّه و عن محمد بن یحیی عن احمد بن محمد جمیعاً ، عن ابن اُبی عمیر ، عن حمّاد ، عن الحلبي ، عن اُبی عبدالله (ع) أنّه قال فی رجل إحتلم فی اول اللیل ، أو أصاب من أهله ثمّ نام متعمداً فی شهر رمضان حتی

یصبح آتم یومه و جاز له. « . همانطور که می بینید این دو خبر دلالت دارند بر اینکه اگر عزم بر غسل کردن داشت و خوابید و خواب ماند در خواب اول روزه اش صحیح است ولی در خواب دوم باطل است و باید قضای آن را بعداً بجا بیاورد .

مطلب سومی که صاحب عروة در ادامه بحث در مورد الإصباح جنباً بیان فرموده اند این است که ایشان می فرمایند که از جمله افراد بقاء علی الجنابة عمداً این است که انسان اقدام بر جنابت کند در حالی که می داند بعد از جنابت نه وقت برای غسل وجود دارد و نه برای تیمم که این صورت دقیقاً مثل تعمدالبقاء علی الجنابة می باشد زیرا این شخص با اینکه می دانسته وقت نیست خودش را جنب کرده هر چند که بعد از جنب شدن وقت نیست و این وقت نبودن امر غیر اختیاری است اما ؛ الامتناع بالاختیار لا ینافی الاختیار : یعنی این شخص خودش غسل و تیمم را بر خودش ممتنع کرده و در واقع مثل این می ماند که خودش باعث شده که عمداً در حالی که جنب است وارد به صبح شود و معلوم است کسی هم که عمداً جنباً وارد در صبح شود روزه اش باطل است .

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین

أصبح ، قال : يتم صومه ذلك ثم يقضيه إذا أفطر من شهر رمضان و يستغفر ربّه. « .

یک خبر هم وجود دارد که اطلاق دارد که آن خبر صحیح ابن مسلم است که خبر ۱ از باب ۱۴ می باشد ، خبر این است : « محمد بن الحسن باسناده عن الحسين بن سعيد عن فضالة عن العلاء عن محمد بن مسلم عن أحدهما (ع) فی حدیث أنه سأله عن الرجل تصيبه الجنابة فی رمضان ثم ینام ؟ أنه قال : إن استيقظ قبل أن یطلع الفجر فإن انتظر ماء یسخن أو یستقی فطلع الفجر فلا یقضی یومه. « . همانطور که می بینید این خبر اطلاق دارد و از این اطلاق ما صحت صوم را می فهمیم . صاحب جواهر در ص ۱۱۷ از ج ۱۷ جواهر این خبر و یک خبر دیگری را که نزدیک به این خبر است و مابعداً آن را عرض می کنیم می آور و می گوید که این دو خبر که می گویند روزه اش صحیح است را باید حمل کنیم بر تیمم جمعاً بین این قبیل از اخبار و اخبار دیگر ، بعد صاحب جواهر نکته دقیقی را بیان می کنند و آن اینکه کسی که تیمم کرد باید تا اذان صبح بیدار بماند زیرا اگر خواب برود تیممش باطل می شود پس اگر به این صورت وارد صبح شود از طرفی هم عمداً خوابیده لذا اشکال پیدا می کند بنابراین اگر شخصی تیمم بدل از غسل کرد باید تا طلوع فجر بیدار بماند و بعد از طلوع فجر بخوابد پس صحیح ابن مسلم حمل می شود به مورد تیمم .

خوب خبر ۲۰۱ از باب ۱۵ از ابواب مایمسک عنه الصائم فرق بین خواب اول و خواب دوم را بیان می کند ، خبر ۱ از باب ۱۵ این خبر است : « محمد بن الحسن باسناده عن الحسين بن سعيد عن حماد بن عیسی و فضالة ابن ایوب جميعاً عن معاوية بن عمّار قال : قلت لأبی عبدالله (ع) الرجل یجنب فی اول اللیل ثم ینام حتی یصبح فی شهر رمضان ؟ قال : لیس علیه شیء ، قلت فإنه استیقظ ثم نام حتی أصبح ؟ قال : فلیقض ذلك الیوم عقوبة. « .

خبر ۲ از باب ۱۵ هم این خبر است : « وعنه عن صفوان بن یحیی عن منصور بن حازم عن ابن أبی یغفور قال ک قلت لأبی عبدالله (ع) الرجل یجنب فی شهر رمضان ثم یستیقظ ثم ینام حتی یصبح ؟ قال : يتم یومه ویقضی یوماً آخر ، وإن لم یستیقظ حتی